

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

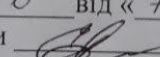
«ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

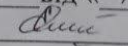
для студентів денної форми навчання

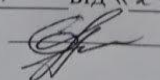
рівень вищої освіти - бакалавр

спеціальності 073 «Менеджмент»

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Затверджено
на засіданні групи забезпечення спеціальності
Протокол № 6 від «7» 04, 2023р.
Голова групи Павленко О.П.

Затверджено
на засіданні групи забезпечення спеціальності
Протокол № 6 від «7» 04, 2023р.
Голова групи Смірнова К.В.

Затверджено
на засіданні кафедри
Протокол № 11 від «24» 03, 2023р.
Завідувач кафедри Павленко О.П.

Одеса 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

«ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

для студентів денної форми навчання

рівень вищої освіти - бакалавр

спеціальності 073 «Менеджмент»

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Затверджено
на засіданні групи забезпечення спеціальності
Протокол № 6 від « 7 » 04 2023р.

Затверджено
на засіданні групи забезпечення спеціальності
Протокол № 6 від « 7 » 04 2023р.

Одеса 2023

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» для студентів денної форми навчання за спеціальностями «Менеджмент», «Публічне управління та адміністрування» / Розмарина А.Л. Одеса, ОДЕКУ, 2023. 33 с.

ЗМІСТ

	Стор.
1 Загальна частина.....	5
1.1 Передмова.....	5
1.2 Перелік навчальної літератури.....	7
2. Методичні вказівки до проведення практичних занять.....	9
2.1 Тема 1. Необхідність та сутність грошей.....	9
2.2 Тема 2. Грошовий оборот.....	12
2.3 Тема 3. Грошова система та інфляція	14
2.4 Тема 4. Сутність та форми кредиту	17
2.5 Тема 5. Банки та банківська система.....	21
2.6 Тема 6. Фінанси як економічна категорія.....	24
2.7 Тема 7. Фінансова система держави	26
2.8 Тема 8 Державний бюджет та бюджетна система	28
2.9 Тема 9. Фінансовий ринок	30
2.10 Тема 10. Страхування	32

1 Загальна частина

1.1 Передмова

У дисципліні «Фінанси, гроші та кредит» вивчаються основи організації сучасної системи фінансових і грошово-кредитних відносин у суспільстві, об'єктивні закони, принципи, методи і форм їх розвитку та регулювання, а також сукупність теоретичних і практичних знань у сфері управління фінансово-кредитними відносинами на етапі трансформації та євроінтеграції України до світового економічного простору.

Метою проведення практичних занять є поглиблення та закріплення теоретичних знань, одержаних студентами на лекційних заняттях та під час самостійної роботи, прищеплення їм практичних навичок застосування теорії до розв'язання задач, виконання вправ та аналізу конкретних ситуацій і завдань.

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» призначені для допомоги у практичних заняттях з вказаної дисципліни студентам денної форми навчання.

Методичні вказівки охоплюють усі основні теми з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит». До кожної теми практичних занять надається докладний план, тести, практичні завдання і ситуаційні вправи, а також пропонуються теми для проведення виступів, дискусій та презентацій. Доповіді повинні бути стислими (до 10-15 хвилин), змістовними, обґрунтованими конкретними сучасними даними, розрахунками та прикладами.

Після виконання практичних завдань студенти повинні *вміти*:

- аналізувати особливості організації фінансової системи та методів управління фінансами;
- розраховувати основні фінансово-економічні показники, що характеризують фінансову стабільність держави;
- застосовувати сучасні фінансові методи, важелі та інструменти при розробці заходів у галузі організації фінансового механізму на макроекономічному рівні.
- визначати особливості, тенденції і закономірності розвитку грошей і кредиту у сучасній економіці;
- оцінювати поточну ситуацію та визначати основні напрями розвитку фінансових відносин;
- визначати оптимальні шляхи вирішення конкретних завдань фінансового характеру.

Силлабусом з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» передбачено проведення навчальних занять у вигляді лекцій та практичних занять. Для спеціальності «Менеджмент» передбачається виконання курсової роботи, а спеціальності «Публічне управління та адміністрування» - індивідуальне домашнє завдання.

Підсумкова атестація - іспит.

Практичний модуль з практичних занять містить у собі два змістовних модулі.

Після вивчення практичного змістовного модуля 1 (ЗМ-П1) студенти повинні вміти: визначати грошові агрегати, грошову масу в обігу, індекс інфляції, норму позичкового відсотку; класифікувати кредити за різними ознаками; розраховувати ліквідність та прибутковість банківських операцій; визначати кредитоспроможність позичальників; визначати пасивні та активні операції банків.

Після вивчення практичного змістовного модулю 2 (ЗМ-П2) студент має вміти: розраховувати валовий національний продукт, чистий національний продукт, національний дохід; аналізувати стан фінансової системи та напрями фінансової політики; здійснювати порівняльну характеристику різних видів цінних паперів і визначати їх курс; розраховувати прибутки та збитки від проведення фінансових операцій з цінними паперами; розраховувати суми страхового відшкодування за різними системами страхової відповідальності; визначати фінансову стійкість страхового фонду.

До заходів поточного модульного контролю виконання самостійної роботи студентів з практичної частини дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» належить усне опитування (УО) під час практичних занять та модульні контрольні роботи (МКР1 і МКР2). Максимальна кількість балів, яку може одержати студент при виконанні ЗМ-П1 та ЗМ-П2 протягом навчального семестру, становить 60 балів (табл.1).

Таблиця 1 - Максимальна кількість балів по практичним модулям

№ ЗМ	Максимальна кількість балів	
	МКР1	УО
ЗМ-П1	15	5
ЗМ-П2	15	5
Курсова робота (КР) Індивідуальне завдання (ІЗ)	20	
УСЬОГО:		60

Методика проведення та оцінювання контрольних заходів ЗМ-П1, ЗМ-П2 полягає в оцінюванні активності студента на практичних заняттях, правильності виконання завдань, повноті відповідей на запитання.

Студент вважається допущеним до іспиту, якщо він виконав усі практичні роботи і курсову роботу (індивідуальне завдання), передбачені силлабусом дисципліни, та набрав суму балів за практичну частину дисципліни не менше 30 балів.

1.2 Перелік навчальної літератури

Основна література

1. Розмарина А.Л. Фінанси: конспект лекцій. Одеса: Вид-во «ТЕС», 2009. 107 с. (20 примірників у бібліотеці ОДЕКУ).
2. Розмарина А.Л. Гроші та кредит у системі сучасних економічних відносин: навчальний посібник. Одеса: Вид-во «ТЭС», 2004. 109 с. (20 примірників у бібліотеці ОДЕКУ).
3. Лелюк Н. Є. Конспект лекцій з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит». Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 186 с.
4. Вступ до фаху: навчальний посібник / Н.С Ситник, В.Я Дубик, В.В. Круглякова ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 256 с.
5. Фінанси, гроші та кредит: навчальний посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 416 с.
6. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» для студентів усіх форм навчання за спеціальністю «Менеджмент». Тонконога І.В. Одеса: ОДЕКУ, 2014. 26 с.
7. Репозитарій ОДЕКУ. URL:<http://eprints.library.odeku.edu.ua/>

Додаткова література

1. Щетинін А. І. Гроші та кредит: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с.
2. Гроші та кредит: підручник / П. Г. Ільчук, О. О. Коць, І. Ю. Кондрат, Н. Б. Ярошевич. Львів: Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016. 412с.
3. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 578с.
4. Романенко, О. Р. Фінанси: підручник. К: Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
5. Фінанси: Підручник / С.І. Юрій, Л.М. Алексеєнко, І.В. Зятковський та ін., за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. К.: Знання, 2012. 687 с.
6. Фінансовий ринок: навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф.. Б.І. Пшика. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 555 с.
7. Фінанси бізнесу / [Ситник Н. С., Стасишин А. В., Попович Д.В., Сич О.А. та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 432 с.
8. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Стасишин А.В., Дубик В.Я., та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.
9. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://www.sfs.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
3. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <http://aub.org.ua>
4. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://iportal.rada.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
10. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://uainsur.com>.
11. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua/>
12. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>.
13. Офіційний сайт Президента України. URL: <http://www.prezident.gov.ua/>
14. Портал Ліга-Закон. Законодавство України: URL: <http://search.ligazakon.ua>.
15. Офіційний електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять

Тема 1. Необхідність та сутність грошей

План заняття

1. Походження грошей. Еволюція форм вартості.
2. Функції грошей в економічній системі.
3. Поняття ліквідності грошей.
4. Вимірювання грошової маси. Грошові агрегати.
5. Грошовий ринок та роль грошей у ринковій економіці.

Тести

1. Чи всі засоби платежу, що використовуються в обігу, можна назвати законними платіжними засобами:

- А) всі;
- Б) не всі;
- В) тільки грошові знаки, які випускаються від імені держави.

2. У якій функції гроші найбільше потерпають від інфляції?

- А) засобу обігу;
- Б) міри вартості;
- В) засобу нагромадження;
- Г) засобу платежу.

3. До електронних грошей належать:

- А) банкноти;
- Б) казначейські білети;
- В) чеки;
- Г) кредитні картки.

4. До електронних грошей належать:

- А) акції;
- Б) казначейські білети;
- В) векселя;
- Г) дебетові картки.

5. Функціями грошей є:

- А) розподіл вартості;
- Б) засіб обігу;
- В) надання грошової інформації;
- Г) контроль.

6. Функціями грошей є:

- А) міра вартості;
- Б) надання кредитів;
- В) розподіл ВВП;
- Г) розподіл національного доходу.

7. Проста, або випадкова форма вартості, пов'язана з:

- А) бартерним обміном;
- Б) ринковим господарюванням;
- В) плановою економікою.

9. Форма вартості, за якої один товар, що систематично обмінюється на інші, стає загальним еквівалентом, називається:

- А) повною або розгорнутою;
- Б) загальною;
- В) простою або випадковою.

10. Перші монети з'явилися у :

- А) Китаї в 7 в. до н.е.;
- Б) Індії в 2 в. н.е.;
- В) Англії у 3 в. н.е.;
- Г) Греції у 5 в. н.е.

11. У слав'янських племенах засобом платежу були:

- А) перлини;
- Б) хутро;
- В) сіль;
- Г) риба.

12. В Індії товарами, що виконували роль грошей були:

- А) скот;
- Б) чай;
- В) перлини;
- Г) кава.

13. Перший монетний двір був заснований у:

- А) Стародавній Греції;
- Б) Стародавньому Римі;
- В) Китаї;
- Г) Англії.

14. Вперше паперові гроші з'явилися у :

- А) Англії;
- Б) Київській Русі;
- В) Китаї;
- Г) Греції.

15. У Київській Русі власна монета почала карбуватися у:

- А) 5 ст.;
- Б) 10 ст.;
- В) 15 ст.;
- Г) 17 ст.

16. Головна властивість грошей:

- А) абсолютна ліквідність;
- Б) стійкість;
- В) оборотність.

17. Сукупність всіх грошей, що знаходяться в економічному обороті на певну дату чи в середньому за період, - це:

- А) грошові агрегати;

Б) грошова маса;

В) грошова база.

18. Агрегат М0 містить:

А) депозити в іноземній валюті;

Б) строкові внески;

В) гроші поза банками.

19. Грошовий агрегат М1 визначається за формулою:

А) $M0 + \text{банківські внески до запитання}$;

Б) $M0 + \text{строкові депозити}$;

В) $M3 - \text{депозитні сертифікати}$.

20. Який з наведених виразів не може бути помилковим:

А) $M2 = M3 + M1$;

Б) $M2 < M1$;

В) $M0 > M1 + M2$;

Г) $M3 > M2$.

Практичні завдання

1. Підберіть та проаналізуйте визначення грошей, які наводяться різними авторами.

2. Розташуйте активи за рівнем зростання їх ліквідності: а) звичайні акції компанії «Макдональдс»; б) паперові готівкові гроші; в) вклади до запитання; г) державні короткострокові облігації; д) приватний будинок.

3. Поміркуйте, чому економічну систему, де всі угоди здійснюються за допомогою електронних переказів, у буквальному розумінні, неможливо назвати «економікою без грошей».

4. Згрупуйте наведені дані згідно грошових агрегатів і визначте їх величину: 1) банкноти та монети в касах банків – 30 млн. грн.; 2) рахунки до запитання – 82 млн. грн.; 3) резерви банків в НБУ – 24 млн. грн.; 4) валютні заощадження підприємств – 16 млн. грн.; 5) банкноти та монети в обігу – 147 млн. грн.; 6) кошти на платіжних картках – 8 млрд. грн.; 7) строкові вклади в комерційних банках – 97 млн. грн.; 8) вклади за довірчими операціями – 20 млн. грн.; 9) кошти на розрахункових рахунках підприємств – 55 млн. грн.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Історія походження грошей у різних країнах.
2. Види грошей та їх характеристика.
3. Функції грошей в сучасних умовах.
4. Попит на гроші та грошовий ринок.

Література: основна [2, с.7-15; 3, с.6-14], додаткова [1, 2, 3], інформаційні ресурси [2, 12, 15].

Тема 2. Грошовий оборот

План заняття

1. Поняття та структура грошового обороту.
2. Закон грошового обігу.
3. Швидкість обігу грошей.
4. Кейнсіанська і монетаристська моделі грошового обігу.
5. Сучасні теорії грошей.

Тести

1. Грошовий оборот - це:

- А) створення готівкових грошей;
- Б) створення безготівкових грошей;
- В) процес безперервного руху засобів платежу в країні;
- Г) кругообіг індивідуального капіталу.

2. У залежності від суб'єктів, між якими гроші здійснюють рух, грошовий оборот буває:

- А) готівковий;
- Б) безготівковий;
- В) фінансовий;
- Г) міжбанківський.

3. У залежності від форми грошей, в якій відбувається грошовий оборот, він поділяється на:

- А) безготівковий і готівковий;
- Б) фінансовий та кредитний;
- В) міжбанківський та внутрішньогосподарський.

4. Сектор грошового обігу обслуговує:

- А) кредитні відносини;
- Б) бюджетні відносини;
- В) розрахункові відносини за товари та послуги.

5. Швидкість обігу грошей:

- А) прямо пропорційна пропозиції грошової маси;
- Б) обернено пропорційна пропозиції грошової маси;
- В) дорівнює пропозиції грошової маси;
- Г) правильної відповіді немає.

6. Економічний закон, у відповідності до якого кількість грошей необхідних для обігу прямо пропорційна масі товарів і рівню їх цін і обернено пропорційна швидкості обігу грошової одиниці, називається:

- А) закон попиту та пропозиції;
- Б) закон грошового обігу;
- В) закон ринку.

7. Сутність закону грошового обігу можна виразити рівнянням:

- А) $K_f > K_n$;

Б) $K_f < K_n$;

В) $K_f = K_n$.

8. Швидкість обігу грошей виражається:

А) числом оборотів грошової одиниці за певний час;

Б) сумою цін товарів;

В) масою грошей, що знаходяться в обігу;

Г) коефіцієнтом інфляції.

9. У розвинутих країнах готівковий обіг складає:

А) 1-2%;

Б) 5-7%;

В) 10-12%;

Г) 15-20%.

10. Згода на оплату розрахункових документів називається:

А) акцепт;

Б) інкасо;

В) акредитив;

Г) вексель.

11. Банківська операція, завдяки якій банк одержує гроші за дорученням клієнта і зараховує їх на його рахунок, називається :

А) акцепт;

Б) інкасо;

В) облік;

Г) зарахування.

12. Письмове боргове зобов'язання, яке дає його власнику право вимагати від боржника вказану в ньому суму платежу після закінчення встановленого строку, називається:

А) вексель;

Б) чек;

В) акредитив;

Г) акція.

13. Документ, у якому банку надається письмовий наказ власника поточного рахунку про виплату певній особі вказаної суми грошей, називається:

А) вексель;

Б) акредитив;

В) чек;

Г) .облігація.

14. В сучасних умовах у безготівковій формі здійснюється :

А) до 90% грошового обороту;

Б) до 80% грошового обороту;

В) до 60% грошового обороту.

15. Документ, за яким один банк доручає іншому здійснити за рахунок спеціально заброньованих грошей оплату документів за товари та послуги, називається:

А) чек;

- Б) акредитив;
- В) вексель;
- Г) акція.

16. У сучасних умовах найбільш зручним способом здійснення безготівкових розрахунків є:

- А) розрахунки чеками;
- Б) розрахунки векселями;
- В) електронні перекази;
- Г) розрахунки платіжними дорученнями.

Практичні завдання

1. Намалюйте схему кругообігу ресурсів, продуктів та прибутків та з'ясуйте роль грошей у цьому кругообігу.

2. Обґрунтуйте наявність взаємозв'язків та взаємозалежностей між структурними елементами обороту грошей в економічній системі. Наведіть приклади.

3. Покажіть, як з кейнсіанського рівняння можна отримати монетаристське рівняння обміну.

4. Грошові агрегати дорівнюють: $M_0=120$ млрд. гр. од.; $M_1=360$ млрд. гр. од.; $M_2=380$ млрд. гр. од.

Скільки складає швидкість грошового обороту?

Теми виступів, дискусій та презентацій

- 1. Особливості грошового обороту при різних моделях економіки.
- 2. Характеристика сучасних форм безготівкових розрахунків.
- 3. Аналіз факторів, що впливають на швидкість обігу грошей.

Література: основна [2, с.23-27; 3, с.15-26], додаткова [1, 2, 3], інформаційні ресурси [2, 3, 7, 15].

Тема 3. Грошова система та інфляція

План заняття

- 1. Типи грошових систем:
 - а) біметалізм та його різновиди;
 - б) монометалізм та його види;
 - в) система нерозмінних кредитних грошей.
- 2. Сучасна грошова система та її елементи.
- 3. Сутність та типи інфляції.
- 4. Антиінфляційна політика.
- 5. Грошові реформи: сутність та методи проведення.

Тести

1. Біметалізм – це грошова система, за якої:

- А) роль загального еквіваленту закріплена за золотом;
- Б) роль загального еквіваленту закріплена за золотом та сріблом;
- В) тільки кредитні гроші виконують роль загального еквіваленту.

2. Монометалізм – це грошова система, за якої:

- А) роль загального еквіваленту закріплена за золотом та сріблом;
- Б) тільки один вид металу виконує роль грошей;
- В) тільки кредитні гроші виконують роль загального еквіваленту.

3. Сучасні грошові системи засновані на:

- А) металевому обігу;
- Б) паперово-грошовому обігу;
- В) кредитному обігу.

4. Встановлений у законодавчому порядку грошовий знак - це:

- А) масштаб цін;
- Б) грошова одиниця;
- В) валютний курс;
- Г) грошова емісія.

5. Співвідношення між грошовими одиницями різних країн називається:

- А) грошова одиниця;
- Б) масштаб цін;
- В) валютний курс;
- Г) інфляція

6. Масштаб цін - це:

- А) ваговий вміст металу в грошовій одиниці;
- Б) встановлений у законодавчому порядку грошовий знак, що прийнятий у державі за одиницю;
- В) співвідношення між грошовими одиницями різних країн.

7. Державний орган, що регулює грошовий оборот в Україні:

- А) Міністерство фінансів;
- Б) Національний банк;
- В) Верховна рада;
- Г) Міністерство економіки

8. Законодавчо встановлена державою форма організації грошового обороту в країні - це:

- А) грошова система;
- Б) грошова політика;
- В) грошово-кредитне регулювання.

9. Які елементи не належать до грошової системи:

- А) грошова одиниця;
- Б) масштаб цін;
- В) валютний курс;
- Г) правильної відповіді немає.

10. У сучасних умовах законними грошовими знаками в Україні є:

- А) казначейські білети та банкноти;
- Б) банкноти та розмінна монета;
- В) золоті та срібні монети;
- Г) асигнації

11. Знецінення грошей внаслідок надмірного випуску і переповнення ними каналів обігу, називається:

- А) дефляція;
- Б) стагнація;
- В) деномінація;
- Г) інфляція

12. До інфляції попиту призводять:

- А) дефіцит державного бюджету;
- Б) зниження продуктивності праці;
- В) зростання цін на енергоносії.

13. До інфляції витрат призводять:

- А) кредитна експансія банків;
- Б) мілітаризація економіки;
- В) зростання цін на енергоносії;
- Г) дефіцит державного бюджету.

14. До інфляції попиту призводять:

- А) кредитна експансія банків;
- Б) зниження продуктивності труда;
- В) зростання цін на енергоносії;
- Г) циклічні кризи.

15. До інфляції витрат призводять:

- А) падіння виробництва;
- Б) імпортована інфляція;
- В) зростання цін на енергоносії;
- Г) дефіцит державного бюджету.

16. За повзучої інфляції середньорічні темпи зростання цін складають на рік:

- А) до 5%;
- Б) 5-20%;
- В) 20-50%;
- Г) 50-100%.

17. За галопуючої інфляції середньорічні темпи зростання цін складають на рік:

- А) до 5%;
- Б) 5-20%;
- В) 20-50%;
- Г) 50-100%.

18. Головна мета деномінації:

- А) впровадження нового зразка купюр;
- Б) конфіскація грошей у населення;

- В) заміна масштабу цін та надання більшої стійкості грошам;
- Г) обмін зношених купюр на нові.

19. Оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними називається:

- А) девальвація;
- Б) ревальвація;
- В) нуліфікація;
- Г) деномінація.

20. Повна або часткова перебудова грошової системи державою з метою упорядкування та поліпшення механізму регулювання грошового обігу - це:

- А) грошова політика;
- Б) грошова реформа;
- В) грошова експансія.

Практичні завдання

1. Відомо, що індекс цін в минулому році становив 110, а у цьому році – 250. Визначити рівень інфляції в цьому році.

2. На початку року 1 євро коштувало 29,5 грн., а наприкінці року – 30,1 грн. Визначити рівень інфляції за рік.

3. Як зміниться реальний дохід, якщо номінальний дохід зросте на 12%, а рівень цін виросте на 5%?

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Еволюція грошових систем.
2. Характеристика грошової системи ринкового типу.
3. Роль грошово-кредитного регулювання у забезпеченні стійкості грошової системи.
4. Особливості сучасних інфляційних процесів в Україні та закордоном.
5. Форми та методи антиінфляційної політики.

Література: основна [2, с.17-22; 3, с.43-60], додаткова [1, 2, 3], інформаційні ресурси [2, 3, 7, 14, 15].

Тема 4. Сутність та форми кредиту

План заняття

1. Необхідність та сутність кредиту.
2. Кредит як економічна категорія.
3. Функції та економічні межі кредиту.
3. Відсоток за кредит. Види відсоткових ставок та їх визначення.

4. Форми кредиту, їх сутність та значення:
- а) банківський;
 - б) комерційний (фірмовий);
 - в) державний;
 - г) споживчий;
 - д) іпотечний;
 - е) лізинговий.
5. Роль кредиту в сучасних умовах.

Тести

1. Кредитні операції вперше почали здійснюватися у:

- А) Греції;
- Б) Італії;
- В) Англії;
- Г) Німеччині.

2. Форма руху позичкового капіталу - це:

- А) гроші;
- Б) кредит;
- В) ціна;
- Г) заробітна плата.

3. Сторона кредитних відносин, що передає вартість у грошовій чи натуральній формі іншому суб'єкту на умовах повернення, строковості та платності, називається:

- А) кредитор;
- Б) позичальник;
- В) лізингоотримувач;
- Г) платник податку.

4. Надання у користування матеріальних цінностей на умовах повернення, строковості та платності - це :

- А) фінанси;
- Б) податки;
- В) кредит;
- Г) заробітна плата.

5. Суб'єкт, що одержує позику - це:

- А) кредитор;
- Б) позичальник;
- В) платник податку.

6. Кредит виконує функції:

- А) стимулюючу та контрольну;
- Б) перерозподільну, емісійну та контрольну;
- В) міри вартості, засобу платежу та обігу.

7. Часові межі кредиту показують:

- А) наявність присутніх тільки кредиту ознак;
- Б) обмеженість кредиту у часі;

В) співвідношення кредиту з іншими економічними категоріями.

8. Просторові межі кредиту показують:

А) співвідношення кредиту з іншими економічними категоріями;

Б) наявність присутніх тільки кредиту ознак;

В) обмеженість кредиту у часі.

9. Якісні межі кредиту показують:

А) співвідношення кредиту з іншими економічними категоріями;

Б) наявність присутніх тільки кредиту ознак;

В) обмеженість кредиту у часі.

10. Номінальна ставка проценту за кредит - це:

А) рівень процентної ставки, що фактично склався на ринку;

Б) ставка, скоригована на рівень інфляції;

В) формується за певний період часу.

11. Реальна ставка проценту за кредит - це:

А) номінальна ставка, скоригована на рівень інфляції;

Б) формується на ринку позикових капіталів;

В) формується за певний період.

12. Товарна форма кредиту, що надається продавцями покупцям у вигляді відстрочування платежу за продані товари, надані послуги, називається:

А) банківський кредит;

Б) державний кредит;

В) комерційний кредит;

Г) іпотечний кредит.

13. Іпотечний кредит - це:

А) кредит під заставу цінних паперів;

Б) кредит під заставу нерухомості (землі);

В) кредит під заставу товару.

14. Який вид кредиту може бути реалізований у товарній формі:

А) банківський;

Б) державний;

В) споживчий;

Г) правильної відповіді немає.

15. Який вид кредиту виконує емісійну функцію:

А) банківський кредит;

Б) споживчий кредит;

В) комерційний кредит;

Г) іпотечний кредит.

16. Джерелом сплати позикового відсотку є:

А) дохід кредитора;

Б) прибуток позичальника;

В) дохід на позиковий капітал;

Г) позиковий капітал.

17. Форма кредитних відносин, у яких позичальником чи кредитором виступає держава - це :

- А) іпотечний кредит;
- Б) державний кредит;
- В) лізинговий кредит;
- Г) споживчий кредит.

18. Кредит, який надається фізичним особам на придбання товарів тривалого користування та повертається в розстрочку, називається:

- А) державний;
- Б) банківський;
- В) комерційний;
- Г) споживчий.

19. Форма кредиту, пов'язана з наданням позик під заставу нерухомого майна (землі, будівель), називається:

- А) споживчий кредит;
- Б) банківський кредит;
- В) іпотечний кредит;
- Г) лізинговий кредит.

20. Кредитні відносини, що виникають у разі оренди майна і супроводжуються укладанням відповідної угоди, - це:

- А) іпотечний кредит;
- Б) споживчий кредит;
- В) лізинговий кредит;
- Г) державний кредит.

Практичні завдання

1. Підберіть та проаналізуйте визначення кредиту, що наводяться у наукових працях. Поміркуйте, чим кредит відрізняється від таких економічних категорій, як гроші, фінанси, заробітна плата, страхування.

2. Визначте норму позичкового відсотку, якщо відомо, що позичка одержана в розмірі 250 тис. грн., а річний дохід, який сплачується як плата за позичку, становить 15 тис. грн.

3. Уявіть себе на місці директора підприємства. Вам необхідно одержати у найближчий час суму грошей для виплати заробітної плати працівникам. Яку форму кредиту доцільніше використати? Відповідь обґрунтуйте.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Історія виникнення кредиту.
2. Порівняльна характеристика банківського та комерційного (фірмового) кредиту.
3. Роль банківського кредиту в розвитку економіки.
4. Особливості іпотечного кредиту в Україні та закордоном.
5. Перспективи розвитку споживчого та лізингового кредиту.

Література: основна [2, с.28-38; 3, с.72-85], додаткова [1, 2, 3], інформаційні ресурси [2, 3, 7, 14, 15].

Тема 5. Банки та банківська система

План заняття

1. Структура кредитно-банківської системи та її характеристика.
2. Необхідність та функції Центральних банків.
3. Комерційні банки та їх функції.
4. Характеристика активних та пасивних банківських операцій.
5. Маркетинг та аудит в банках.
6. Банківські ризики та методи їх зниження.
7. Характеристика небанківських кредитно-фінансових установ (інвестиційні компанії та фонди, пенсійні фонди, страхові компанії, кредитні товариства, ломбарди, лізингові компанії, факторингові компанії тощо).

Тести

1. Організаційна сукупність різних видів банків та фінансово-кредитних установ, які існують в тій чи іншій країні в певний історичний період, називається:

- А) кредитна система держави;
- Б) банківська система держави;
- В) кредитно-банківська система держави;
- Г) правильної відповіді немає.

2. В Україні існує банківська система, яка має:

- А) один рівень;
- Б) два рівня;
- В) три рівня;
- Г) чотири рівня.

3. Величина коефіцієнта, на яку збільшується кількість грошей в обігу в результаті операцій на монетарному ринку, називається:

- А) банківський мультиплікатор;
- Б) норма обов'язкових резервів;
- В) грошова база.

4. Величина банківського мультиплікатору:

- А) прямо пропорційна нормі обов'язкових резервів;
- Б) обернено пропорційна нормі обов'язкових резервів;
- В) дорівнює нормі обов'язкових резервів.

5. Щоб визначити максимальну суму нових грошей, що можуть бути утворені банківською системою, необхідно:

- А) наднормативні резерви помножити на банківський мультиплікатор;
- Б) наднормативні резерви поділити на банківський мультиплікатор;
- В) від наднормативних резервів вирахувати банківський мультиплікатор.

6. Емісійним центром держави є:

- А) комерційні банки;
- Б) центральний банк;
- В) фінансово-кредитні установи;
- Г) Кабінет міністрів.

7. Операції, за допомогою яких банки формують свої ресурси,

називаються:

- А) активні;
- Б) пасивні;
- В) інвестиційні.

8. До пасивних операцій комерційних банків відносяться:

- А) позикові;
- Б) розрахункові;
- В) облікові;
- Г) депозитні.

9. До пасивних операцій комерційних банків відносяться:

- А) позикові;
- Б) розрахункові;
- В) прийом внесків;
- Г) правильної відповіді немає.

10. До активних операцій комерційних банків відносяться:

- А) позикові;
- Б) відкриття та ведення рахунків клієнтів;
- В) депозитні.

11. До активних операцій комерційних банків належать:

- А) облікові;
- Б) відкриття та ведення рахунків клієнтів;
- В) одержання міжбанківських кредитів.

12. Банківські операції з надання коштів позичальникам на умовах строковості, повернення, платності та забезпеченості, називаються:

- А) облікові;
- Б) розрахункові;
- В) позикові;
- Г) касові.

13. Операції з купівлі банком векселів до настання зазначеного у них строку погашення або прийняття векселів у заставу, називаються:

- А) облікові;
- Б) розрахункові;
- В) валютні;
- Г) фондові.

14. Операції, що пов'язані з прийманням, зберіганням та видачою готівки касами банків, називаються:

- А) інвестиційні;
- Б) гарантійні;
- В) позикові;
- Г) касові.

15. Банківські операції з цінними паперами, називаються:

- А) облікові;
- Б) фондові;
- В) позикові;
- Г) депозитні.

16. Банківські операції по управлінню майном та виконання інших послуг за дорученням клієнтів, називаються:

- А) гарантійні;
- Б) трастові;
- В) позикові;
- Г) інвестиційні.

17. Комісійно-посередницька послуга, пов'язана з купівлею банком у клієнта права на вимогу боргу, називається:

- А) траст;
- Б) факторинг;
- В) лізинг;
- Г) правильної відповіді немає.

18. Здатність банку в будь-який момент часу виконувати зобов'язання перед вкладниками в грошовій формі на першу вимогу та на повну суму – це:

- А) прибутковість;
- В) ліквідність;

Б) оборотність;

Г) стабільність.

19. Організації, які купують дебіторську заборгованість клієнтів, називаються:

А) факторингові компанії;

Б) лізингові компанії;

В) пенсійні фонди;

Г) ломбарди.

20. Установи, що утворюються для задоволення потреб їх членів у кредиті, називаються:

А) факторингові компанії;

Б) лізингові компанії;

В) інвестиційні фонди;

Г) кредитні товариства.

Практичні завдання

1. На підставі статистичних даних зробіть аналіз розвитку комерційних банків та спеціалізованих небанківських фінансово-кредитних установ в Україні за останні 5 років.

2. Обов'язкова резервна норма дорівнює 5%. Як зміниться пропозиція грошей при виданні банківською системою позички у розмірі 2 млн. грн.

3. Проаналізуйте, які заходи буде вживати Центральний банк, якщо:

а) в країні існує достатньо високий рівень інфляції;

б) необхідно запровадити стимулюючі заходи в галузі грошово-кредитної політики у зв'язку з економічною кризою, що затягнулась.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Походження та розвиток банків та банківської системи.

2. Організаційно-правові особливості центральних банків у різних країнах.

3. Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку.

4. Особливості регулювання банківської діяльності в сучасних умовах

5. Аналіз функціонування небанківських фінансово-кредитних установ і різних країнах.

6. Проблеми та перспективи розвитку комерційних банків.

Література: основна [2, с.40-54; 3, с.90-105], додаткова [1, 2, 3], інформаційні ресурси [1, 4, 7].

Тема 6. Фінанси як економічна категорія

План заняття

1. Передумови виникнення та сутність фінансів як економічної категорії.
2. Характеристика сфер грошових відносин, які охоплюються фінансами.
3. Фінансові категорії, їх характерні ознаки та взаємозв'язок з іншими економічними категоріями.
4. Функції фінансів.
5. Призначення та роль фінансів в сучасних умовах.

Тести

- 1. Яке з визначень найбільш повно відбиває зміст поняття «фінанси»:**
 - А) процес формування і використання доходів юридичних і фізичних осіб;
 - Б) застосування різноманітних прийомів і методів для максимізації прибутку фірми;
 - В) сукупність грошових відносин із приводу формування і використання загальнодержавних фондів грошових коштів.
- 2. Необхідність фінансів обумовлена:**
 - А) наявністю кредиту;
 - Б) дією економічних законів;
 - В) наявністю держави;
 - Г) наявністю виробників товарів.
- 3. Суб'єктами фінансових відносин є:**
 - А) держава, підприємства, громадяни;
 - Б) національний дохід і валовий національний продукт;
 - В) надходження від державних позик.
- 4. Головною причиною наявності державного кредиту є:**
 - А) наявність вільних коштів у населення і підприємств;
 - Б) дефіцит бюджетних коштів;
 - В) наявність державних цільових фондів.
- 5. Фінанси виконують функції:**
 - А) розподільчу та контрольну;
 - Б) стимулюючу та регулюючу;
 - В) засобу обігу та засобу платежу.
- 6. Відмінною ознакою фінансів як економічної категорії є:**
 - А) розподільний характер;
 - Б) тимчасовий характер;
 - В) платний характер;
 - Г) поворотний характер.
- 7. К простим категоріям державних фінансів можна віднести:**

- А) фінанси підприємств;
- Б) страхування;
- В) державний бюджет;
- Г) податки.

8. Термін «FINANSIA» виник:

- А) в I столітті до н.е. У Греції;
- Б) в XIII столітті в Італії;
- В) в IX-X століттях у Франції.

9. Функція фінансів, що полягає у контролі на різних рівнях управління за формуванням, рухом та використанням фінансових ресурсів, називається:

- А) міри вартості;
- Б) розподільча;
- В) контрольна;
- Г) засобу нагромадження.

10. Фінанси виникли:

- А) у зв'язку з появою і розвитком держави;
- Б) у зв'язку з появою обмінних операцій;
- В) у зв'язку з появою грошей.

11. Розподільчими категоріями є:

- А) ціна;
- Б) фінанси;
- В) заробітна плата;
- Г) усі відповіді вірні.

12. У побутовому значенні під фінансами розуміють:

- А) процес формування і використання доходів юридичних та фізичних осіб;
- Б) суспільне багатство у формі грошей і кредиту, яке знаходиться у розпорядженні держави;
- В) розподіл недостатніх грошових коштів у часі та в умовах невизначеності.

Практичні завдання

1. Підберіть та проаналізуйте визначення фінансів, які наводяться різними авторами.

2. Визначте відмінність та загальні риси таких економічних категорій як «фінанси» та «гроші».

3. Уряд просить економістів дати прогноз зміни обсягу валового національного продукту (ВНП). За оцінкою економістів споживчі витрати складуть в наступному році 70% від обсягу ВНП. Сума інвестицій та державних видатків досягне 2 млрд. грош. од., обсяг чистого експорту буде дорівнювати 0. Який прогноз дадуть економісти відносно можливого обсягу ВНП?

4. Використовуючи наведені нижче дані, розрахуйте валовий національний продукт за витратами, чистий національний продукт та національний доход.:

Показники	Сума, млрд. грн.
1. Експорт	22,7
2. Споживчі витрати	310,3
3. Імпорт	14,4
4. Державні закупки товарів та послуг	90,2
5. Податки з громадян	20,4
6. Інвестиційні витрати бізнесу	10,1
7. Амортизація	112,5
8. Заробітна платня	275,6
9. Непрямі податки на бізнес	19,3

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Походження та сутність фінансів.
2. Аналіз функцій фінансів.
3. Характеристика фінансових категорій.
4. Західні теорії фінансів.
5. Аналіз ролі фінансів в сучасних умовах.

Література: основна [1, с.7-14; 3, с.106-114], додаткова [4, 5], інформаційні ресурси [7, 8, 11, 13-15].

Тема 7. Фінансова система держави

План заняття

1. Призначення та функції фінансової системи держави.
2. Характеристика складових фінансової системи України.
3. Фінансовий політика як макроекономічний механізм управління. Фінансова стратегія та тактика.
4. Фінансовий механізм та його структура.
5. Сутність управління фінансами. Об'єкти та суб'єкти управління фінансами.
6. Органи управління фінансами, їх функції та завдання.
7. Сутність, методи та організація фінансового контролю.

Тести

1. Рівень мікроекономіки фінансової системи включає:

- А) фінансовий ринок;
- Б) міжнародні відносини;
- В) фінанси підприємств;
- Г) державні фінанси.

2. В залежності від часу проведення фінансовий контроль буває:

- А) обов'язковим;

- Б) ініціативним;
- В) бюджетним;
- Г) попереднім.

3. Діяльність держави з приводу використання фінансів для зміцнення свого потенціалу (економічного, політичного, соціального, екологічного і т. ін.) - це:

- А) фінансова політика;
- Б) фінансове право;
- В) фінансові ресурси;
- Г) фінансова система.

4. Центральною ланкою фінансової системи є:

- А) фінанси комерційних підприємств;
- Б) державний кредит;
- В) фінанси домашніх господарств;
- Г) фінанси некомерційних підприємств.

5. Головною причиною наявності державного кредиту є:

- А) наявність вільних грошових коштів у населення і підприємств;
- Б) дефіцит бюджетних коштів;
- В) наявність державних цільових фондів.

6. Фінансовий механізм - це:

- А) сукупність конкретних форм, методів і важелів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.
- Б) спосіб впливу фінансових відносин на господарський процес;
- В) діяльність держави щодо використання фінансів для зміцнення свого потенціалу.

7. Сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер фінансових відносин, яким притаманні централізовані або децентралізовані фонди грошових коштів, відповідний апарат управління та правове забезпечення, називається:

- А) фінансова система;
- Б) фінансова політика;
- В) фінансовий механізм.

8. Суб'єктами фінансового контролю є:

- А) виконавчі органи управління;
- Б) державні комітети;
- В) податкові органи;
- Г) усі вище перелічені органи.

9. Фінанси суб'єктів господарювання містять такі ланки:

- А) фінанси комерційних підприємств;
- Б) фінанси некомерційних підприємств;
- В) фінанси громадських організацій та добродійних фондів;
- Г) усі вище перелічені ланки.

10. Процес первинного розподілу вартості ВВП здійснюють:

- А) фінанси комерційних підприємств;
- Б) фінанси некомерційних підприємств;

В) фінанси громадських організацій та добродчинних фондів.

11. До загальнодержавних фінансів відносяться:

- А) фінанси комерційних підприємств;
- Б) зведений бюджет України;
- В) ринок грошей;
- Г) страховий ринок.

12. Конкретні методи і заходи досягнення поставленої мети у конкретних умовах:

- А) фінансова політика;
- Б) фінансовий механізм;
- В) фінансова стратегія;
- Г) фінансова тактика.

Практичні завдання

1. На підставі статистичних даних проаналізуйте стан фінансової системи України за останні роки.
2. Продумайте систему заходів, які були б спрямовані на євроінтеграцію України.
3. Проаналізуйте, які зміни відбулися у системі управління фінансами за останній час.
4. Складіть схему класифікації фінансового контролю.
5. Проаналізуйте сутність та особливості аудиторського контролю.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Міністерство фінансів України та його функції.
2. Роль місцевих органів в управлінні фінансами.
3. Становлення та розвиток аудиторського контролю.
4. Особливості регулювання банківської діяльності в сучасних умовах.
5. Шляхи підвищення ефективності фінансового контролю.

Література: основна [1, с.15-30; 3, с.115-140], додаткова [4, 5], інформаційні ресурси [1, 5, 8, 11, 14].

Тема 8. Державний бюджет та бюджетна система

План заняття

1. Економічний зміст та призначення Державного бюджету.
2. Бюджетна система України та її принципи.
3. Бюджетна класифікація та її характеристика.
4. Характеристика бюджетного процесу.
5. Доходи та видатки Державного бюджету України та місцевих бюджетів.
6. Бюджетний дефіцит та управління ним.

7. Державний борг і боргова політика.
8. Державні цільові фонди та їх характеристика.

Тести

1. Складання проекту Державного бюджету України організовує:

- A) Верховна Рада України;
- Б) Міністерство фінансів України;
- В) Кабінет міністрів України.

2. Державний бюджет - це:

- A) сукупність податків і зборів, які стягуються державою;
- Б) грошові фонди держави;
- В) фінансовий план доходів і витрат держави.

3. Залежно від цільового призначення державні цільові фонди поділяються на:

- A) державні і регіональні;
- Б) економічні та соціальні;
- В) основні і оборотні.

4. Регламентована нормами права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням і виконанням бюджетів, що складають бюджетну систему України, називається:

- A) бюджетний процес;
- Б) бюджетна резолюція;
- В) бюджетна класифікація.

5. Міжтериторіальний перерозподіл фінансових ресурсів здійснюється через:

- A) бюджети та державні цільові фонди для утримання невиробничої сфери;
- Б) бюджети, державні цільові фонди для перерозподілу коштів між регіонами країни;
- В) фонди підприємств, організацій, установ.

6. Основою відомчої класифікації видатків бюджету є:

- A) територіальний устрій;
- Б) Бюджетні програми;
- В) визначення переліку головних розпорядників бюджетних коштів.

7. Зміна доходності державних позик, називається:

- A) конверсія державного боргу;
- Б) уніфікація державного боргу;
- В) консолідація державного боргу.

8. Регулюючими доходами бюджету вважаються:

- A) доходи, які повністю надходять до місцевих бюджетів;
- Б) відрахування від загальнодержавних податків і зборів з бюджету вищого рівня до бюджетів нижчого рівня для їх збалансування;
- В) доходи, які повністю надходять до Державного бюджету.

9. Закріпленими доходами бюджету вважаються:

- А) які в законодавчому порядку закріплюються за певним бюджетом і не підлягають передачі у бюджети нижчого рівня;
- Б) які в законодавчому порядку закріплюються за бюджетом вищого рівня і у повному обсязі підлягають передачі у бюджети нижчого рівня;
- В) бюджетні кредити.

10. Бюджетна класифікація – це:

- А) угруповання доходів і витрат бюджету за відповідними ознаками;
- Б) регламентована законом діяльність органів влади по складанню, розгляду, затвердженню і виконанню бюджетів;
- В) організація і принципи побудови бюджетної системи, її структури, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте структуру прибутків та видатків державного бюджету України за останні роки.
2. Складіть схему, яка відбиває взаємозв'язок державного бюджету з місцевими бюджетами та іншими ланками фінансової системи.
3. Визначте причини та структуру державного боргу України і запропонуйте заходи, спрямовані на його погашення.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Історичний аспект формування бюджетної системи держави.
2. Характеристика бюджетної системи на прикладі закордонних країн.
3. Сучасні методи мобілізації державних доходів.
4. Державний борг та методи його погашення.
5. Напрями удосконалення бюджетної політики.

Література: основна [1, с.53-72; 4, с.99-124], додаткова [4, 5], інформаційні ресурси [1, 4, 5, 7, 8, 11].

Тема 9. Фінансовий ринок

План заняття

1. Сутність, функції та основні характеристики фінансових ринків.
2. Класифікація фінансових ринків.
3. Цінні папери, їх види та характеристика.
4. Ринок цінних паперів.
5. Фондова біржа та її економічний механізм.
6. Проблеми та перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні.

Тести

- 1. Вексель - це :**

А) письмовий наказ банку власника поточного рахунку про виплату певній особі вказаної суми;

Б) письмове боргове зобов'язання, яке дає його власнику незаперечне право вимагати від боржника вказану суму платежу після закінчення встановленого строку;

В) грошовий документ, що засвідчує наявність рахунку в кредитній установі.

2. Який гравець на фондовій біржі називається «ведмедем»:

А) найменш активний гравець;

Б) найактивніший гравець;

В) гравець, який грає на підвищення цін;

Г) гравець, який грає на пониження цін.

3. Договір, що надає право інвестору продати або купити цінні папери за певною ціною у встановлений термін в майбутньому, називається:

А) опціон;

Б) ф'ючерс;

В) просторовий арбітраж;

Г) часовий арбітраж.

4. До інвестиційних цінних паперів відносяться:

А) облігації;

Б) векселі;

В) депозитні сертифікати;

Г) акції.

5. Який гравець на фондовій біржі називається «биком»:

А) найменш активний гравець;

Б) найактивніший гравець;

В) гравець, який грає на підвищення цін;

Г) гравець, який грає на пониження цін.

6. Цінні папери, призначені для обслуговування кредитних відносин, називаються:

А) пайовими;

Б) ринковими;

В) інвестиційними;

Г) борговими.

7. Прості акції - це цінні папери:

А) дивіденди, за якими гарантовано;

Б) дивіденди, за якими не гарантовані;

В) дають право на першочергове отримання доходу.

8. Договори, які призначені для отримання прибутку в зв'язку з різницею в курсах цінних паперів на різних фондових біржах, - це:

А) опціон;

Б) просторовий арбітраж;

В) ф'ючерс;

Г) часовий арбітраж.

9. Брокери - фінансові посередники, які займаються купівлею-продажом цінних паперів:

- А) за рахунок і дорученням клієнта;
- Б) від свого імені;
- В) за свій рахунок.

10. Ємність фінансового ринку - це:

- А) співвідношення попиту і пропозиції, як по окремим видам фінансових активів, так і по всій масі фінансових активів;
- Б) можливий річний обсяг продажів певного фінансового активу при існуючому рівні цін на нього;
- В) форми регулювання реалізації фінансових активів.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте чим відрізняються інвестиційні та боргові цінні папери.
2. Дайте оцінку стану розвитку цінних паперів в Україні за останні 5 років.
3. Визначте курс акції та її ринкову вартість, якщо відомо, що номінальна ціна акції складає 1000 грн, дивіденди – 120%, а позичковий відсоток – 140%.
4. Визначте номінальну ціну акцій, випущених акціонерним товариством «Прогрес», якщо його статутний капітал складає 50 млн грн, а кількість випущених акцій – 2 млн штук.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Державно-правове регулювання фінансового ринку в Україні.
2. Біржовий і позабіржовий ринок паперів України на сучасному етапі.
3. Проблеми та перспективи розвитку вітчизняного фінансового ринку.
4. Особливості функціонування фондового ринку в різних країнах.
5. Основні учасники фінансового ринку: права, обов'язки, професійні риси.

Література: основна [1, с.73-84; 2, с.33-45], додаткова [6, 7, 8], інформаційні ресурси [7, 11, 12, 15].

Тема 10. Страхування

План заняття

1. Страхування як економічна категорія. Його суттєві риси.
2. Походження, сутність та функції страхування.
3. Класифікація страхування.
4. Характеристика та значення основних галузей страхування.
5. Економічний механізм страхової справи.
6. Характеристика основних систем страхової відповідальності.
7. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку та страхового бізнесу в Україні.

Тести

1. Страхування - це:

- А) страховий інтерес страховика як суб'єкта страхових відносин;
- Б) особливі інтереси і взаємодія учасників страхових відносин;
- В) вид цивільно-правових відносин з приводу захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання страхових випадків за рахунок страхових фондів.

2. Який з видів страхування можна віднести до майнового страхування:

- А) медичне страхування;
- Б) страхування основних фондів;
- В) пенсійне страхування;
- Г) страхування екологічних ризиків.

3. Страховий тариф - це:

- А) плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику відповідно до умов договору страхування;
- Б) виплата грошової суми при настанні страхового випадку;
- В) ставка страхового внеску зі страхової одиниці або об'єкта страхування в цілому.

4. Сфера страхування, в якій об'єктом виступає життя, здоров'я, працездатність людини, називається:

- А) майнове страхування;
- Б) страхування відповідальності;
- В) страхування екологічних ризиків;
- Г) особисте страхування.

5. Брутто - ставка страхового тарифу складається з:

- А) нетто-ставки і навантаження;
- Б) витрат на ведення страхової справи;
- В) страхового фонду.

6. Страхувальники - це:

- А) юридичні особи, які мають державне дозвіл на проведення страхових операцій;
- Б) юридичні особи, які займаються самострахуванням і перестрахуванням;
- В) юридичні або фізичні особи, які сплачують страхові внески і мають право на отримання відшкодування в результаті настання страхового випадку.

7. Сфера страхування, в якій об'єктом страхування є відповідальність перед третіми особами, називається:

- А) майнове страхування;
- Б) страхування відповідальності;
- В) соціальне страхування;
- Г) особисте страхування.

8. Передача окремих об'єктів або майна на страхування від одного страховика до іншого, називається:

- А) взаємне страхування;
- Б) співстрахування;
- В) страховий пул;

Г) перестраховування.

9. Страховики - це:

А) юридичні особи, які мають державне дозвіл на проведення страхових операцій;

Б) юридичні особи, які займаються самострахуванням і перестраховуванням;

В) юридичні особи, які сплачують страхові внески.

10. Функція страхування, що дозволяє уникати страхових випадків або зменшувати їх наслідки, називається:

А) ризикова;

Б) превентивна;

В) контрольна.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте суттєві ознаки категорії страхування та вкажіть на головні відмінності страхування від інших економічних категорій.

2. Побудуйте схему класифікації страхування за галузями, видами, формами та системами страхових відносин.

3. Дайте оцінку стану розвитку страхового ринку в Україні за останні 5 років.

4. Визначте збиток страхувальника та суму страхового відшкодування за системою граничної відповідальності.

Дані для розрахунку. Урожай яблук застрахований за системою граничної відповідальності, виходячи з нормативної вартості врожаю 3 тис. грн. з 1 га. Фактична вартість врожаю склала 2,4 тис. грн. з 1 га. Площа засіву – 400 га. Збитки відшкодовуються у розмірі 75%.

Теми виступів, дискусій та презентацій

1. Закордонний досвід страхової діяльності.

2. Аналіз розвитку різних видів страхування в Україні за останні роки.

3. Проблеми та перспективи розвитку вітчизняного страхового ринку.

4. Медичне страхування.

5. Екологічне страхування як механізм запобігання екологічних аварій та катастроф.

Література: основна [1, с.85-96; 2, с.33-45], додаткова [9], інформаційні ресурси [7, 10, 11, 15].

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять з дисципліни
«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
для студентів денної форми навчання
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Укладач: к. е. н. Розмарина А.Л.

Підп. до друку

Формат

Папір

Умовн. друк. арк..

Тираж

Зам. №

Надруковано з готового оригінал-макету

Одеський державний екологічний університет

65016, Одеса, вул. Львівська, 15
